

Tana, 06. Juni 2021

Brev til FeFo styret ang. direktørens innstilling til 420 kV ledning Skaidi-Lebesby

Bakgrunn

FNF Finnmark vurderer Finnmarksloven som sentral i forhold til Statnetts søknad om å få bygge ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og Lebesby. Dette særlig sett ift. til prosjektets hovedformål, som er tilrettelegging av vindkrafts utvikling i Øst-Finnmark.

FNF Finnmark finner Finnmarkslovens formålsparagraf av stor betydning ved å tilby en enestående tilrettelegging av tilgang på naturressurser for regionens innbyggere, og setter pris på at disse forvaltes på en bærekraftig måte. I kraftledningens kontekst, og særlig hva den kan støtte, anser vi FeFo sin rolle som forvalter av Finnmarksloven etter Finnmarksloven §10 som grunnleggende for å kunne ivareta aspektene nevnt av formålsparagrafen.

Vi har hatt en grundig gjennomgang av Statnett sin søknad og finner en uklarhet rundt prosjektets begrunnelse som er kritikkverdig. Uklarheten kan ha vært med på å påvirke direktør i FeFo til en positiv innstilling for planen. Etersom FeFo styret skal vurdere planen tirsdag den 08. Juni 2021, ønsker vi ved det brevet å opplyse styret om hvordan vi oppfatter planen etter vår analyse av saksdokumenter.

Planens fremstilte formål

I søknadens hovedtrekk, legger Statnett vekt på prosjektets samfunnsmessige betydning for Øst-Finnmarks regionen. Statnett argumenterer for prosjektet ved å trekke frem et svakere transmisjonsnett med liten kapasitet og høy sårbarhet, samt at anslagene på forbruksvekst er høyere enn før. Noe som var også bakgrunn for FeFos direktør sin innstilling.

Vi anser konsesjonssøknadens beskrivelse av prosjektets formål som kritikkverdig. Dette ved at søknaden er lite tydelig ang. prosjektets formål ved å danne et bilde som er lite i henhold med Statnetts samfunnsøkonomisk analyse (oppdatert N3).

Samfunnsøkonomisk analyse beskriver prosjektets antatte lønnsomhet som svært nedsatt etter at Equinor trakk seg i 2019 fra planer om etablering av petroleumsvirksomhet og deres elektrifisering i Øst-Finnmark.

Statnett begrunner deretter at kost-nytte analysen allikevel kan være positiv med verdi av ikke-konsesjonsgitt vindkraft, overføringstap, og lavere kostnad ved oppfølgingsinvestering for 420 kV Adamselv-Varangerbotn, hvor konsesjonsgitt vindkraft på Varangerhalvøya er siktet som kilde til oppfølgingsinvestering (figur 42, side 47 i N3).

Om oppfølgingsinvestering beskriver Statnett følgende:

*Som figuren (49 side 72 i N3) over viser må overskuddet i Øst-Finnmark øke med minst 350 MW for å potensielt kunne redusere avbruddskostnader på Hammerfest LNG. Det vil trolig kreve en betydelig større mengde installert vindkraft enn dette, tatt i betraktning den variable produksjonsprofilen til vindkraft. **Det er bare oppfølgingsinvesteringer videre fra Adamselv mot Varangerbotn, og helst i kombinasjon med en back-to-back omformer, som gir tilstrekkelig kapasitet til vindkraftutbygging.** Alternativ 1 og 2 vil isolert sett ikke bidra til å redusere avbruddskostnader på Hammerfest LNG. **Selv om det gjennomføres oppfølgingsinvesteringer og vindkraft bygges ut, vil bidraget til reduserte avbruddskostnader være begrenset. Det skyldes at det må produseres tilstrekkelig med vindkraft når en feil inntreffer og gjennom hele gjenopprettingstiden.** (N3 side 72)*

Det er bemerkelsesverdig at Statnetts konsesjonssøknad trekker frem et svakere transmisjonsnett med liten kapasitet og høy sårbarhet, samt at anslagene på forbruksvekst er høyere enn før, når samfunnsøkonomisk analyse trekker frem følgende:

Om kapasitet og sårbarhet i transmisjonsnett:

(Fra Statnett. Ny 420 kV-ledning fra Skaidi til Adamselv. Samfunnsøkonomisk analyse. Mai 2020. Avkortes her N3):

Leveringspåliteligheten i Øst-Finnmark regnes i dag som god. Historisk har det vært en noe lavere leveringspålitelighet enn landsgjennomsnittet for deler av området, i hovedsak grunnet feil i distribusjons- og regionalnett. Det har vært lave avbruddskostnader som følge av feil i transmisjonsnettet i Øst-Finnmark, totalt 14 MNOK de siste ti årene. (N3 side 7)

Avbruddskostnadene i transmisjonsnettet har historisk vært lave, til tross for at nettet jevnlig deles slik at hele eller deler av Øst-Finnmark er ensidig forsynt. De siste ti årene er det totalt registrert 14 MNOK i KILE-kostnader grunnet avbrudd i transmisjonsnettet i Øst-Finnmark. **Det er i hovedsak avbrudd på spenningsnivå under 66 kV som har medført ikke-levert energi for sluttbrukere i Øst-Finnmark.** (N3 side 8)

*Store avbrudd kan forekomme i situasjoner der forbindelsen til både Vest-Finnmark, via Lakselv-Adamselv, og Finland blir frakoblet. **Vi anser sannsynligheten for at et slikt avbrudd blir langvarig som liten.** (N3 side 9)*

Om anslagene for forbruksvekst:

Dagens situasjon

***Øst-Finnmark har vært et overskuddsområde over 80 % av året de siste tre årene.** I 2015 og 2016 var andel tid med overskudd noe lavere. Det skyldes at Sydvaranger gruve var i drift i 2015, samt at Hamnefjell vindkraftverk først åpnet i 2017. I 2021 vil ytterligere 52 MW vindkraft settes i drift på Raggovidda. Dette vil forsterke dagens flytbilde ytterligere.*

(N3 side 6)

*Forbruket i Øst-Finnmark består i hovedsak av alminnelig forbruk, dvs. husholdninger, offentlige virksomheter samt små og mellomstore næringsvirksomheter. Maksimalt effektforbruk har historisk vært opp mot 145 MW. **Forbruket i Øst-Finnmark har de siste årene oversteget produksjonen i underkant av 20 % av tiden.** Dette vises i Figur 9 under. I disse underskuddssituasjonene må det importeres kraft. Som figuren viser er det med dagens forbruk tilstrekkelig overføringskapasitet inn til Øst-Finnmark. (N3 side 7)*

Anslagene

***Vi har imidlertid ikke mottatt noen konkrete henvendelser om tilknytning av nytt forbruk i Øst-Finnmark.** Det er derfor usikkert hva en formell og endelig driftsmessig forsvarlig vurdering ville konkludert med, da dette vil avhenge av forbrukets størrelse, plassering og andre kriterier. Lange ledetider for ledningsprosjekter i langstrakte områder som Finnmark, kombinert med mange forbruksplaner og begrenset mulighet for forbruksvekst, gjør at Statnett anser det som nødvendig å utrede mulige tiltak for å ligge i forkant. På denne måten vil vi kunne respondere raskere på tilknytningsplikten når konkrete henvendelser kommer.*

Avsnitt rett etterfulgt av

Stort potensial for vindkraft i Øst-Finnmark, men ikke ledig nettkapasitet

(N3 side i)

Det som er bemerkelsesverdig, er at anslagene for forbruksvekst som danner behovet for høyere spenningsnivå ift. dagens, er motsigende:

Ny informasjon vedrørende Equinor sin leteaktivitet i Barentshavet Sør-Øst og den politiske diskusjonen rundt iskanten gjør at sannsynligheten for at det blir gjort store olje- eller gassfunn er mindre nå enn den var ett par år tilbake. Dette gjør også at sannsynligheten for de to høye scenarioene, på hhv. 200-250 MW og 300+ MW, har blitt redusert. (side 13)

Vi har lagt til grunn en forbruksvekst på 100 MW frem mot 2030, fra dagens forbruksnivå på 150 MW. (side iv)

Ved å legge til grunn en forbruksvekst fra 150 MW opp mot 250 MW for 2030, kan vi ikke se at Statnett har redusert sannsynligheten for de høye scenarier slik som beskrevet. 250 MW er ca. gjennomsnitt av de to høye scenarier Statnett beskriver som redusert etter Equinors tilbaketrekking av oljeaktivitet.

420 kV Skaidi-Lebesby forhold til vindkraftutbygging

Statnett legger til grunn for konsesjonssøknaden en økning på 40% i strømforbruk i Øst-Finnmark i løpet av en 10 års periode. Noe som selvfølgelig fører frem til hovedkonklusjon om svakere transmisjonsnett med liten kapasitet og høy sårbarhet, samt at anslagene på forbruksvekst er høyere enn før.

Det er også basert på dette anslag, dannet av motsigende informasjon og lav sannsynlighet, at Statnett drar frem i konsesjonssøknad den samfunnsmessige betydningen for Øst-Finnmarks regionen. Det er også med bakgrunn av konsesjonssøknaden at man finner FeFos direktør positiv innstilling til prosjektet.

For oss er det nærmest ingen tvil om at konsesjonssøknadens hovedhensikt er tilrettelegging av både konsesjonsgitt og ikke-konsesjonsgitte vindkraftverk i Øst-Finnmark.

Vi legger herunder utklipp fra konsesjonssøknad og samfunnsøkonomisk analyse for å vise at antakelsen har lite med syning å gjøre.

420 kV-drift av Skaidi-Adamselv anses som en bedre løsning enn 132 kV-drift, til tross for høyere investeringskostnader. Grunnen til dette er at oppfølgingsinvesteringer videre mot Varangerbotn vil være lavere ved 420 kV-drift. I tillegg vil 420 kV-drift av Skaidi-Adamselv tilrettelegge for langt mer ikke-konsesjonsgitt kraft under Adamselv, og noe høyere forbruksvekst i Øst-Finnmark. (Statnett konsesjonssøknad, side 41)

Verdi av ikke-konsesjonsgitt vindkraft kan ha stor verdi

420 kV-drift av Skaidi-Adamselv tilrettelegger for store mengder ikke-konsesjonssøkt vindkraft under Adamselv. Vi har verdsatt denne muligheten for å bygge ut mer vindkraft til 50 MNOK.

I vår verdsettelse av verdi av ny vindkraft har vi tatt utgangspunkt i at 300 MW vindkraft realiseres under Adamselv i alternativ 2.²⁰ **I verste fall** blir det ikke tildelt konsesjoner eller tatt investeringsbeslutninger. Da er verdi av ny vindkraft 0. I beste fall blir kraftprisene høyere enn de vi har lagt til grunn.

²⁰ **Selv om alternativ 2 legger til rette for 490 MW ny vindkraft under Adamselv** legger vi til grunn at 170 MW av denne kapasiteten blir holdt av til konsesjonsgitt vindkraft under Varangerbotn. Tildeles all kapasitet i Adamselv må vi ha back-to-back omformer i Varangerbotn for å tilknytte konsesjonsgitt vindkraft. (N3 Side 52)

I tillegg til det som allerede er bygd ut eller gitt nettilknytning har Raggovidda og Hamnefjell konsesjon på ytterligere 171 MW. **Utover dette er det søkt konsesjon i Øst-Finnmark på ytterligere 320 MW, mens 2750 MW er meldt.** Det er imidlertid ikke mulig å tilknytte konsesjonsgitt vindkraft i dagens nett. Dette skyldes begrensninger i 132 kV-nettet gjennom Øst-Finnmark, samt forhold i Varangerbotn stasjon. Statnett har trukket dispensasjonssøknad for konsesjonsgitt vindkraft som ble sendt inn i mars 2018. Vi har derfor plikt til å utrede mulig tiltak som kan muliggjøre tilknytning av konsesjonsgitt vindkraft. (N3 side i)

Vi ønsker også å understreke at av de ikke-konsesjonsgitte vindkraftverk under Adamselv foreligger Davvi vindkraftverk (Grensland AS). FeFo (ved direktør Jan Olli) har tidligere signalisert at Davvi vindkraftverk ikke var ønskelig ([Konferanse om vindkraft i Alta 10.10.2020](#)). Vi bemerker også at Grensland AS har meldt inn nettilknytning for Davvi vindkraftverk til Adamselv i 2018. Det er også en sterk korrelasjon mellom 420kV Skaidi-Lebesby og Davvi-vindkraftverk.

Produksjonen fra vindkraftverket planlegges tilknyttet nettet gjennom bygging av en ny kraftledning til Statnetts meldte transformatorstasjon i Adamselv og gjennom en ny kraftledning frem til sentralnettet i Finland.

<https://www.nve.no/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=4683&type=A-1>

Det nærmeste innmeldte vindkraftverk ift. den omsøkte transformatorstasjon i Adamselv, er Borealis vindkraftverk, hvor prosjekteier er Finnmark Kraft AS. <https://www.nve.no/konsesjonsaker/konsesjonssak?type=A-6&id=233>. Prosjektet ble innmeldt i 2012, og vi har ikke klart å fange opp dagens status, eller om Finnmark Kraft AS ønsker å gå videre med en søknad.

Konklusjon

FNF Finnmark oppfatter Finnmarksloven som sentral i denne saken. Vi ønsker at den skal være best mulig ivaretatt i vindkraftssaker, som denne, og ønsker samen med FeFo¹ at FeFos innstilling til vindkraftanleggene skal vektlegges i stor grad.

Vi er bekymret for at direktørens innstilling, i dette tilfelle, ikke klarte å fange opp de aspektene vi peker til. Noe som kan skyldes på konsesjonssøknaden som ikke kommer eksplisitt frem til prosjektets formål.

Vårt ønske med dette brevet er å understreke at etter vår oppfatning av Statnetts søknad, har prosjektet lite med humanistiske formål og samfunnsutvikling i Øst-Finnmark å gjøre, men er tvert imot å anse som en tilrettelegging for vindkraftsutbygging i Øst-Finnmark. Dvs. store arealinngrep, hovedsakelig i INON områder, og i reinbeitedistrikt, med negative konsekvenser på naturmangfold og alle interesser knyttet til det, samt at hovedformål er knyttet eksport, fremfor regionens strømforsyning.

¹ FeFo-Styret. Innspill til Stortingets behandling av meld. St. nr. 28 (201912020) - Vindkraft på land. Saksnr. 67/2020.

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Pierre Fagard
Fungerende koordinator
FNF Finnmark

Kopi til:

Styret i FNF Finnmark
NVE (sentral og ansvarlig saksbehandler)
FeFos direktør